

УДК 336.027

ПАСІЧНИК Юрій Васильович

доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник
відділу фінансово-кредитної та податкової політики
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Україна
ORCID ID: 0000-0001-9742-1378
e-mail: y.v.pasich@gmail.com

**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ПРОГРАМ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Метою статті є з'ясування специфіки державного фінансування інновацій щодо підтримки імпортозаміщеної плодоовочевої продукції. Використовуючи розроблений алгоритм дослідження, виконано аналіз та виявлено окремі причини, зокрема низку негативних чинників щодо імпорту плодоовочевої продукції, в тому числі тих, які виготовлялися і можуть виготовлятися вітчизняними виробниками. Визначено, що однією із вагомих причин імпорту зазначеної продукції є недостатнє бюджетне фінансування аграрного і переробного сегментів економіки. Порівнюючи обсяги бюджетного фінансування агропродовольчого сегменту економіки в окремих зарубіжних країнах та України, виявлено, що вітчизняні виробники отримують коштів набагато менше. Оцінено основні показники зазначеного сегменту та визначено низький рівень оплати праці, що є суттєвою проблемою та причиною трудової міграції в інші країни; нестабільність функціонування цього сегменту, що виявилось у зменшенні ВВП сільського, лісового та рибного господарства у відсотках до 2019 р. тощо. Проаналізовано стан державної підтримки аграріїв та промислових виробників та виявлено, що ця допомога надається хаотично, здебільшого з врахуванням побажань окремих груп депутатів Верховної Ради України; механізми підтримки сформовано без врахування реальних потреб виробників; значні обсяги допомоги надаються у формі кредитів, майже відсутні кошти на виконання фундаментальних наукових досліджень, конструкторських робіт, будівництва сучасних інноваційних переробних підприємств. Для поліпшення такого стану запропоновано напрями державної підтримки зазначених інновацій.

Ключові слова: бюджетне фінансування, державний пріоритет, ЄС, імпортозаміщення, інновації, чинники

JEL classification: E22, D04, H43

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.1.34.43>**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК
ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Україна є потужною сільськогосподарською країною на світовому агропродовольчому ринку, займаючи провідні місця по експорту олії соняшникової, пшениці, сої, кукурудзи. Водночас, протягом останніх років по причині низки негативних чинників зростає також імпорт окремих продовольчих товарів, зокрема і плодоовочевої продукції, в тому числі тих, які виготовлялися і можуть виготовлятися вітчизняними виробниками. Вагомою причиною такої ситуації є недостатнє фінансування цієї галузі щодо інноваційних програм. Зазначимо, що

практично у всіх розвинених країнах із прогресивним агропродовольчим сегментом економіки впроваджена суттєва державна підтримка національних виробників. Зазначимо, що у теперішній час в Україні бюджетне фінансування аграрного і переробного сегментів економіки є недостатнім, що значно знижує потенціал цих галузей, зумовлює сировинний експортоорієнтований вектор, а в окремі періоди маркетингового року – імпорт плодоовочевої продукції. Оцінку окремим проблемам агропродовольчого сегменту економіки подано у напрямі 9. «Агропромисловий сектор та харчова промисловість» Національної економічної стратегії на період до 2030 року [1, с. 128] і саме тому наукове обґрунтування зазначених

проблем та розробка рекомендацій по їх вирішенню є актуальним.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Зважаючи на особливу актуальність цих проблем, вітчизняні учені присвячують свої праці, як фундаментального так і прикладного змісту щодо напрямів, схем, моделей, механізмів тощо по їх вирішенню. Вагомим теоретико-методологічним підґрунтям є розробка стратегічних напрямів державної підтримки вітчизняних виробників, які викладено у працях Н. Давиденко, А. Буряк, Г. Скрипник [2], Р. Лупак [3], колективу науковців ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України [4]. Окремі аспекти політики імпортозаміщення як чинника економічної безпеки України розкрито у статтях І. Бабець [5], Д. Венцовського [6], І. Кондро [7]. Акцентовано увагу дослідження на наявні проблеми та запропоновано власне бачення їх вирішення в агропродовольчому сегменті економіки у дослідженні М. Штакал, В. Пугачова [8], О. Кундицького [9]. Враховуючи надзвичайну важливість інновацій в сільському господарстві і переробній промисловості харчової галузі, оцінку та напрями їх використання висвітлили В. Осецький, В. Куліш [10], а також Н. Рязанова [11]. Оцінюючи здобутки учених щодо цієї проблематики, зауважимо, що державна підтримка фінансування зазначених програм у теперішніх умовах реформування агропродовольчого сегмента має варіюватись в залежності від поточних обставин, тому є актуальна потреба у її перманентному удосконаленні.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Беручи до уваги розлогість проблем, які є характерними для нинішнього стану сільського господарства та відповідних переробних галузей, складно виокремити, проаналізувати та запропонувати науково обґрунтовані рішення навіть для окремої галузі в межах визначеного авторами обсягу досліджень. У пропонованій статті подано

авторське бачення наявних проблем з акцентом на розробку механізмів бюджетної підтримки імпортозаміщення. Саме цей контент є недостатньо висвітлений вітчизняними науковцями.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є виявлення проблем у напрямі державної підтримки фінансового забезпечення інновацій при імпортозаміщенні плодоовочевої продукції, визначення особливостей функціонування цього сегмента економіки та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо її удосконалення.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Інновації в сільському господарстві та переробних галузях в реаліях ХХІ ст. розглядаються в окремих країнах, зокрема ЄС, з різних позицій – міждержавних утворень, урядів, місцевих представницьких та виконавчих органів, господарюючих суб'єктів, зокрема індивідуальних виробників. Відповідно, використовуються певні форми фінансування – фонди ЄС, бюджетні кошти центральних урядів, підприємств, фермерів, банків тощо. Способи, форми, механізми, такого фінансування формувались протягом багатьох років і тепер відображають національні особливості, зокрема ментальні. Оцінюючи види, обсяги, напрями використання зазначених фінансових ресурсів, варто зазначити що вони є складовою загальнодержавної політики, яка в кожній країні формується керівними структурами – керманічами держави, урядовими структурами, парламентами. При формуванні цих ресурсів враховуються національні традиції, в тому числі політичні, економічні, соціальні. Також потрібно взяти до уваги передвиборчі обіцянки, які зазвичай, також можуть формувати особливості агропродовольчої політики. В цьому контексті зауважимо, що тепер у світі склався певний розподіл продовольчих ринкових експортно-імпортних ніш, де окремі країни займають відповідні обсяги по виробництву, споживанню, експортно-

імпортним поставкам. Є очевидним, що уряди конкретної країни намагаються захистити національний ринок продовольства від імпортних поставок та сформувати сприятливі умови для експорту власної продукції з акцентом на добавлену вартість. Така політика урядів забезпечує роботою працівників, зменшуючи рівень безробіття та наповнюючи бюджети територіальних одиниць і водночас формує задовільні поточні та перспективні рейтинги правлячих політичних партій. У випадку суттєвих протиріч між країнами по експортно-імпортним нішам виникають так звані «торгівельні війни», які також торкаються продуктів продовольства, суттєво коригуючи взаємини між державами, включаючи також політичний аспект. Зробимо уточнення, що продовольча політика практично будь-якої держави світу, зокрема конкурентоспроможність національної продукції вагомо залежить від інновацій, тому що поява нових продуктивних сортів рослин, в тому числі саджанців дерев, кущів, баштанних а також

порід тварин та готових до вживання харчових продуктів забезпечує об'ємні та фінансові переваги для конкретного виробника. У цьому контексті має бути консолідація зусиль урядових, наукових, дослідницьких, експериментальних а також підприємницьких структур. Констатуємо, що забезпечення продуктами належної якості, у достатніх обсягах та безперебійного постачання є важливим державним пріоритетом в контексті національної безпеки. Принагідно зауважимо, що проблема забезпечення продуктами харчування сягнула планетарного масштабу і за оцінками FAO у 2020 році три мільярди людей не могли дозволити собі здорового харчування, а від голоду страждали близько 768 млн осіб, або 9,9 відсотка світового населення, що на 118 млн більше у порівнянні з 2019 роком [12, 13]. З врахуванням необхідності достатнього висвітлення зазначеної проблеми та аргументованого формування результатів дослідження, запропоновано відповідний алгоритм (рис.1).

Рис. 1. Алгоритм формування логіко-структурної схеми державної підтримки інновацій щодо імпортозаміщення плодоовочевої продукції

Дослідження виконаємо згідно визначених етапів.

Виявлення характерних проблем розвитку. У процесі функціонування агропродовольчий сегмент стикається з різними складнощами, про що зауважують Т. Черкасова, І. Моторнюк, Ю. Митрошак: «...зростання потенціалу АПК виявило низку галузевих проблем, які зумовлені трансформаційними процесами, що відбуваються у аграрному секторі економіки країни, та заважають його подальшому соціально-економічному розвитку. До них слід віднести структурні та організаційні зміни в галузі, рівень інвестиційної та інноваційної діяльності, зміни на ринку праці, труднощі управління витратами та інші» [14]. Оцінюючи ці та інші проблеми в нашій країні та зарубіжних, зазначимо, що державна підтримка аграрного сегмента економіки а також дотичних переробних галузей є одним із пріоритетів урядової політики майже в усіх країнах, де ці сегменти є вагомими в економічному, соціальному, демографічному аспектах. Саме тому в таких зарубіжних країнах існує розгалужена система фінансової підтримки аграріїв та переробників. Так, в країнах ЄС ця підтримка може надаватись із спеціальних фондів європейської спільноти, центральних урядів, місцевих адміністративних органів, банків, грантових програм тощо. Зауважимо, що ця підтримка є доволі вагомою і в цьому контексті подамо дані щодо бюджетного фінансування сільського, рибного та лісового господарства урядами окремих країн Європи, зокрема і країн-членів ЄС та зіставимо її із

прагматикою в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансування урядових видатків на аграрні галузі в окремих країнах Європи, млн євро [15]

Країни	2017	2018	2019	2020
Болгарія	472	550	578	567
Данія	505	566	610	942
Італія	1793	1968	2486	-
Латвія	151	183	188	-
Молдова	87	84	84	100
Польща	2166	2946	2693	-
Турція	8440	6747	7034	6873
Франція	4690	4116	3315	-
Хорватія	361	330	426	-
Україна	416	506	540	537

Аналіз цих показників дає змогу виявити такі особливості: рівень державного фінансування цих галузей відображає специфіку агропродовольчої політики в кожній окремій країні; потужні у цьому контексті країни – Турція, Франція, Італія, Польща направляють значні бюджетні кошти на підтримку цих галузей; у Молдові цей рівень є одним із найнижчих серед аналізованих країн, що обумовлюється окремими природними перевагами та достатньою технічною забезпеченістю аграрного виробництва; рівень цієї підтримки в Україні, який зіставлений із Болгарією, є недостатнім.

Для виявлення реального стану агропродовольчого комплексу України порівняємо відповідні критерії з Польщею (табл. 2).

Таблиця 2.

Критерії сільськогосподарського виробництва України та Польщі у 2020 р. [16-23]

Показники	Польща	Україна	
		Всього	% до Польщі
Територія, тис кв км	312,7	603,5	193
Населення, млн осіб	37,9	42,2*	111,3
ВВП країни номінальний, млрд дол США	500	156	31,2
Площа сільськогосподарських угідь, млн га	18,7	42,2	225,7
Розораність площ, %	36,5	53,9	-
Експорт аграрної продукції, млрд євро	34	19	55,9
Державна підтримка аграріїв, млрд євро	4,1**	0,39***	9,5

Примітки: * чисельність населення в Україні подано згідно методики Державної служби статистики України;

** у Польщі дані подано з врахуванням допомоги від ЄС;

*** в Україні – лише виробничим структурам, без адміністративних витрат

Оцінюючи ці критерії, зазначимо, що при орієнтовно зіставленій чисельності населення, у майже два рази більшій території, та відповідно, площі сільськогосподарських угідь, в Україні розораність площ у півтора рази більше, проте експорт аграрної продукції складає лише половину від польського. Також зіставлена державна підтримка цього сегменту складає лише в межах 10 %.

Узагальнюючи ці інформаційні масиви, визначимо найбільш вагомні проблеми: недостатнє та розрізнене нормативно-

правове забезпечення, що не сприяє поточному та прогнозованому розвитку; незавершеність розпочатих реформ, що знижує ефективність функціонування; мізерне фінансування з державних фондів, що не дає змоги вітчизняним виробникам конкурувати з імпортом на вітчизняному та зовнішніх ринках.

Визначення специфіки функціонування агропромислового сегмента економіки. Для з'ясування цієї специфіки проаналізуємо відповідні показники (табл. 3).

Таблиця 3
Основні показники агропромислового сегменту економіки України у 2020 р.

Показники	Значення
Сільське населення, тис осіб	12629
% сільського населення, до загальної чисельності	30,4
Робоча сила у сільській місцевості, тис осіб	5542
% робочої сили у сільській місцевості, до її загальної чисельності	43,9
Безробітні у сільській місцевості, тис осіб	573
% безробітних у сільській місцевості, до її загальної чисельності	4,5
Зайнятість населення у сільській місцевості, тис осіб	4932
% зайнятості населення у сільській місцевості, до її загальної чисельності	39,1
Розподіл доходів у сільській місцевості, грн за місяць, % від її чисельності:	12,3
менше 3000	
3000-4000	21,9
4000-5000	22,1
5000-6000	16,8
6000-7000	11,9
більше 7000	15,0
Валовий номінальний внутрішній продукт України, млрд грн	4194,1
Валова додана вартість сільського, лісового та рибного господарства, млрд грн	388,7
ВВП сільського, лісового та рибного господарства, % до ВВП України	9,23
ВВП сільського, лісового та рибного господарства, % до 2019 р	88,5
Експорт агропромислового сектору економіки, млн дол США	22391
% експорту агропромислового сектору у загальному експорті України	45

Джерело: [24, 25, 26].

Зважаючи на єдність агропромислового сегменту економіки та відповідних територіальних громад, з врахуванням цих показників та прагматики функціонування зазначеного сегменту, цю специфіку визначимо так: доволі низький рівень оплати працюючих, що є суттєвою проблемою по причині трудової міграції в інші країни; нестабільність функціонування цього сегменту, що виявилось у зменшенні ВВП сільського, лісового та рибного господарства у відсотках до 2019 р.; відсоток експорту агропромислового сектору у загальному

експорті України суттєво перевищує зазначений ВВП у відсотках до ВВП України.

Аналіз динаміки експортно-імпортних операцій переробленої плодоовочевої продукції. Зовнішньоторгівельні операції є важливим показником стану будь-якої галузі, висвітлюючи баланс відповідної продукції. Щодо плодоовочевої продукції, то в Україні природно сформувались сприятливі умови для її вирощування та поставок на експорт. Фактичну ситуацію проаналізуємо згідно даних табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка експортно-імпортних операцій переробленої плодоовочевої продукції (тис.т)

Види продукції	2019		2020		2021	
	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт
Плоди сушені	10,1	1,7	11,2	2,5	9,7	2,2
Овочі консервовані з оцтом	5,2	6,6	5,8	6,3	6,5	6,8
Томати консервовані без оцту	4,0	59,3	4,9	65,8	6,7	54,1
Інші овочі консервовані та заморожені	22,5	0,3	20,1	0,7	26,7	0,6
Овочі консервовані іншим способом	27,9	9,4	31,5	9,1	39,1	9,0
Соки плодів, ягід	18,2	114,5	24,7	62,1	28,4	74,9
Варення, мармелад	7,2	3,1	8,6	2,4	10,2	2,2

Джерело: [28]

Оцінюючи шляхом зіставлення показники імпорту та експорту, зазначимо, що імпортуються ті продукти, які можуть виготовлятися вітчизняними виробниками. Можливо передбачити, що така ситуація склалась по причині недостатнього фінансування, зокрема інноваційних розробок, що не дає змоги виготовляти конкурентоспроможні продукти.

Теперішній стан державної інноваційної підтримки імпортозаміщення плодоовочевої продукції. Для з'ясування цієї ситуації

проаналізуємо структуру державного фінансування (табл. 5).

Аналізуючи ці показники, зробимо такі висновки:

планові обсяги державної фінансової підтримки у повному обсязі не виконуються – від 81,4 % у 2018 р. до 52,5 % у 2019 р., що визначається складними технічними процедурами, слабкою інформованістю суб'єктів господарювання, недостатньою інформаційною підтримкою профільного міністерства, місцевих органів влади;

Таблиця 5

Фінансування структур агропромислового виробництва (млн грн)

Напрями фінансування	2017		2018		2019		2020
	план	факт	план	факт	план	факт	план
Загальний обсяг	10290	8485	12275	9995	15012	7885	6440
в т.ч. загальний фонд	5596	10715	10715	9948	12341	7666	4240
із нього: компенсація вартості техніки		98		695			1000
здешевлення кредитів		295	266	265	127	103	1200
фонд гарантування кредитів							240
тваринництво		12	2401	2394	3500	1482	1000
підтримка фермерів		25	210	47	800	153	
цільові кредити фермерам					200		400
хмелярство, виноградарство		116	400	104	400	119	400
погашення заборгованості		396	955				
агровиробники	1921	923			882	581	
обслуговуючі кооперативи				7			
Спеціальний фронт	4694	3191	2327	46,5	2671	219,2	2200
із нього: підтримка підприємств АПК	3350	3191					
кредити (5-7-9 % 2000 р)			43,1	43,1	44,5	32,3	2200
Аграрний фонд		30					
дотації		3112	5				
компенсація вартості техніки		36					

Джерело: [29,30].

ця допомога надається хаотично, здебільшого з врахуванням побажань окремих груп депутатів Верховної Ради України, без врахування дотримання чинного законодавства;

механізми підтримки функціонують без врахування потреб виробників, а тому вагомі фінансові ресурси, надходить великим корпораціям;

значний обсяг допомоги надається у формі кредитів, майже відсутні кошти на виконання фундаментальних наукових досліджень, конструкторських робіт, будівництва сучасних інноваційних переробних підприємств;

на 2021 р. у загальному фонді було передбачено 4,5 млрд грн, що практично зіставлено із попереднім роком, але обсяги цієї підтримки не можуть реально впливати на розвиток інноваційних проектів.

Обґрунтування перспективних напрямів державної підтримки зазначених інновацій.

В умовах сьогодення агропромисловий сегмент є флагманом економічного розвитку, проте його потенціал використовуються недостатньо, і однією з причин є неефективна державна фінансова підтримка інновацій. Для суттєвого поліпшення

ситуації запропоновано реалізувати такі заходи: розробити комплексну програму імпортозаміщення із вагомою державною підтримкою; формування реальних інвестиційних умов для залучення зарубіжних інвестицій із пріоритетом у переробні галузі; суттєве зменшення ставок по банківським кредитам, збільшення термінів його погашення; розробка державного замовлення щодо проектування та поставку вітчизняної обладнання для переробних підприємств.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У статті виявлено окремі проблеми, які применшують ефективність державної політики щодо фінансування інноваційних програм імпортозаміщення плодоовочевої продукції та запропоновано напрями державної підтримки зазначених інновацій. Зважаючи на вагоме загальнодержавне значення формування цих інноваційних програм, є доцільність продовження наукових досліджень у цьому напрямі.

Література

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
2. Давиденко Н. М., Буряк А. В., Скрипник Г. О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України : монографія. Київ. Компринт, 2017. 388 с.
3. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації : монографія. Львів. Видавництво ННБК «АТБ», 2018. 527 с.
4. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. 872 с.
5. Бабець І. Г. Державна політика імпортозаміщення як інструмент зміцнення економічної безпеки України. *Інтелект XXI*. 2018. №2. С. 49-53.
6. Венцовський Д. Ю. Політика імпортозаміщення як чинник економічної безпеки України. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 2 (47). С. 78–88.
7. Кондро І. В. Характеристика стану та тенденцій імпортозалежності вітчизняної економіки як передумова формування державної політики імпортозаміщення. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 43–49.
8. Штакал М. А., Пугачов В. М. Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні. *Економіка АПК*. 2019, № 4. С.80-88
9. Кундицький О. О. Стратегія державного регулювання імпортозаміщення в аграрному секторі України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. №10. С.60-62.
10. Осецький В. Л., Куліш В. А., Інноваційна індустріалізація в агропромисловому комплексі України. *Економіка АПК*. № 4. 2020. С. 54-65.
11. Рязанова Н. І. Інноваційно-правовий розвиток аграрного сектору економіки на сучасному етапі розбудови України. Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери. Матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 20 листопада 2020 р.). С. 53-55.

12. ФАО: три мільярда человек не могут позволить себе здорового питания. *Новости ООН*. ООН. 23 ноября 2021. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/11/1414382>.
13. У світі голодує понад 800 мільйонів людей – ООН. *Слово і діло*. 27 липня 2021, URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/27/novyna/sviti-holoduye-800-miljoniv-lyudej-oon>.
14. Черкасова Т. І., Моторнюк І. В., Митрошак Ю. М. Проблеми розвитку аграрного сектору України. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 40. 2019, С. 57-61.
15. Government Expenditure. FAOSTAT. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/IG/visualize>.
16. Статистичний щорічник України за 2020 рік. Державна служба статистики України. За ред. І. В. Вернера. Відповідальний за випуск О. А. Вишнеvsька. ДП «Держаналітінформ», Київ, 2021. 455 с.
17. Держпідтримка АПК-2020: програми, механізми, терміни. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/derzhpidtrimka-apk-2020-programi-mehanizmi-termini>.
18. Товарна структура зовнішньої торгівлі. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1219_u.htm.
19. Інформаційно - аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>.
20. Wysokość płatności bezpośrednich stosowanych w 2020 r. Ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi. URL: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/platnosci-bezposrednie-w-2020-r>.
21. Eksport polskich artykułów rolno-spożywczych w 2020 r. Przez Ogrodinfo 24 lutego 2021 URL: <https://www.ogrodinfo.pl/rynki-i-prawo/eksport-polskich-artykulow-rolno-spozywczych-w-2020-r>
22. Polska w liczbach. Polska Agencja Inwestycji I Handlu. URL: https://www.paih.gov.pl/polska_w_liczbach#:~:text=3%20mld%20EUR%20%2D%20tyle%20w%202019%20r
23. Informacje dotyczące Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej. Ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi. URL: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacje-dotyczace-zintegrowanego-systemu-rolniczej-informacji-rynkowej>.
24. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2021 р. Державна служба статистики України. За редакцією М. М. Тімоніної. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_r_s_2020.pdf.
25. Валовий внутрішній продукт у I–IV кварталах 2020 року у 2020 році. Експрес-випуск. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/03/31.pdf>.
26. 2020 року Україна втретє поспіль оновила історичний рекорд аграрного експорту. Інститут аграрної економіки НААН. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3015-2020-roku-ukrayina-vtretye-pospil-onovyla-istorychnyy-rekord-ahrarnoho-eksportu-mykola-puhachov.html>.
27. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК / І. М. Демчак, О. О. Митченко, Г. В. Трофімова та ін. Київ, : НДІ «Укragропромпродуктивність». 2020. 50 с. URL: http://www.uapp.kiev.ua/files/mon-zto/2019/zed_desember_2019.pdf.
28. Статистичний експорт та імпорт товарів. Статистика та реєстри. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.
29. Огляд державної підтримки в АПК України. жовтень 2021. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka>.
30. Держпідтримка АПК у 2021 році. URL: https://storage.uacouncil.org/uploads/pdf/derzhpidtrimka_2021_v3.pdf.

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030», available at URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
2. Davydenko N. M., Buriak A. V., Skrypnyk H. O. (2017) *Investytsiine zabezpechennia rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy : monohrafiia* [Investment support for the development of the agricultural sector of the economy of Ukraine: monograph]. Kyiv. Komprint.
3. Lupak R. L. (2018) *Derzhavna polityka importozamishchennia v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: priorityety ta instrumenty realizatsii : monohrafiia* [State policy of import substitution in the system of economic security of Ukraine: priorities and implementation tools: monograph] Lviv. Vydavnytstvo NNVK «ATB».
4. Mokiia A. I. et all (2019) *Konkurentni stratehii bezpeky rozvytku Ukrainy u hlobalnomu seredovyshchi : monohrafiia* [Competitive security strategies of Ukraine's development in the global environment: monograph]. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». Lviv.

5. Babets I. H. (2018) Derzhavna polityka importozamishchennia yak instrument zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [State policy of import substitution as a tool for strengthening the economic security of Ukraine]. *Intelekt XXI*, no. 2, pp. 49-53.

6. Ventskovskiy D. Yu. (2018) Polityka importozamishchennia yak chynnyk ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Import substitution policy as a factor of economic security of Ukraine]. *Stratehichni priorytety*, no. 2 (47), pp. 78–88.

7. Kondro I. V. (2020) Kharakterystyka stanu ta tendentsii importozalezhnosti vitchyznianoï ekonomiky yak peredumova formuvannia derzhavnoi polityky importozamishchennia [Characteristics of the state and trends of import dependence of the domestic economy as a prerequisite for the formation of state policy of import substitution]. *Biznes Inform*, no. 7, pp. 43–49.

8. Shtakal M. A., Puhachov V. M. (2019) Import ta perspektyvy importozamishchennia v Ukraini [Imports and prospects of import substitution in Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 80-88.

9. Kundyt'skyi O. O. (2015) Stratehiia derzhavnogo rehuliuвання importozamishchennia v ahrarynomu sektori Ukrainy [Strategy of state regulation of import substitution in the agricultural sector of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 10, p.60-62.

10. Oset'skyi V. L., Kulish V. A. (2020) Innovatsiina industrializatsiia v ahropromyslovomu kompleksi Ukrainy [Innovative industrialization in the agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 4, p. 54-65.

11. Riazanova N. I. (2020) Innovatsiino-pravovyi rozvytok ahrarynogo sektoru ekonomiky na suchasnomu etapi rozbudovy Ukrainy [Innovation and legal development of the agricultural sector of the economy at the present stage of development of Ukraine]. *Aktualni pravovi problemy innovatsiinoho rozvytku ahrosfery. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii* [Current legal issues of innovative development of the agricultural sector. Proceedings of the scientific-practical conference] (m. Kharkiv, 20 lystopada 2020 r.). p. 53-55.

12. FAO: try myllyarda chelovek ne mohut pozvolyt sebe zdorovoho pytanyia. Novosty OON. OON. 23 noiabria 2021. URL: <https://news.un.org/ru/story/2021/11/1414382>.

13. U sviti holoduie ponad 800 milioniv liudei – OON. Slovo i dilo. 27 lypnia 2021, URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/27/novyna/svit/sviti-holoduye-800-miljoniv-lyudej-oon>.

14. Cherkasova T. I., Motorniuk I. V., Mytroshak Yu. M. (2019) Problemy rozvytku ahrarynogo sektoru Ukrainy [Problems of development of the agricultural sector of Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vyp. 40, p. 57-61.

15. Government Expenditure. FAOSTAT. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/IG/visualize>

16. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2020 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Za redaktsiieiu I. V. Venera. Vidpovidalnyi za vypusk O. A. Vyshnev'ska. DP «Derzhanalitinform», Kyiv, 2021. 455 s.

17. Derzhpidtrymka APK-2020: prohramy, mekhanizmy, terminy. Informatsiino-analitychnyi portal APK Ukrainy. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/derzhpidtrimka-apk-2020-programi-mehanizmi-termini>.

18. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1219_u.htm.

19. Informatsiino - analitychnyi portal APK Ukrainy. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>.

20. Wysokosc platnosci bezposrednich stosowanych w 2020 r. Ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi. URL: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/platnosci-bezposrednie-w-2020-r>.

21. Eksport polskich artykułow rolni-spozywczych w 2020 r. Przez Ogrodinfo 24 lutego 2021 URL: <https://www.ogrodinfo.pl/rynki-i-prawo/eksport-polskich-artykulow-rolni-spozywczych-w-2020-r>

22. Polska w liczbach.Polska Agencja Inwestycji I Handly. URL: https://www.paih.gov.pl/polska_w_liczbach#:~:text=3%20mld%20EUR%20%2D%20tyle%20w%202019%20r.

23. Informacje dotyczace Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej. Ministerstwo rolnictwa i rozwoju wsi. URL: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacje-dotyczace-zintegrowanego-systemu-rolniczej-informacji-rynkowej>.

24. Chyselnist naiavnogo naseleńnia Ukrainy na 1 sichnia 2021 r. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Za redaktsiieiu Marii Timoninoi. 50 s. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_r_s_2020.pdf.

25. Valovyi vnutrishnii produkt u I–IV kvartalakh 2020 roku u 2020 rotsi. Ekspres-vypusk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/03/31.pdf>.

26. 2020 roku Ukraina vtretie pospil onovyla istorychnyi rekord ahrarynogo eksportu. Instytut ahrarynoi ekonomiky NAAN. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3015-2020-roku-ukrayina-vtreye-pospil-onovyla-istorychnyy-rekord-ahrarynogo-eksportu-mykola-puhachov.html>.

27. Zovnishnotorhovelnyi obih produktsii APK / I. M. Demchak, O. O. Mytchenok, H. V. Trofimova ta in. Kyiv,: NDI «Ukrahropromproduktyvnist». 2020. 50 s. URL: http://www.uapp.kiev.ua/files/mon-zto/2019/zed_desember_2019.pdf.

28. Statystychnyi eksport ta import tovariv. Statystyka ta reiestry. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.

29. Ohliad derzhavnoi pidtrymky v APK Ukrainy. zhovten 2021. Ministerstvo arnarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka>.

30. Derzhpidtrymka APK u 2021 rotsi. URL: [derzhpidtrimka_2021_v3.pdf](https://storage.uacouncil.org/uploads/pdf/derzhp%D1%96dtrimka_2021_v3.pdf).

Abstract

PASICHNYK Yurii. State support for the financing of innovative fruit and vegetable import substitution programmes

The purpose of the article is to establish the specifics of state financing of innovations to support import-substituted fruit and vegetable products. Using the developed research algorithm, the author analyzes and identifies some negative reasons that form the conditions for the import of fruit and vegetable products, including those that are manufactured and can be produced by domestic producers. It has been determined that one of the important reasons of the specified production import is insufficient budget financing of the agrarian and processing segments of the economy. The volume of budget financing of the agro-food segment of the economy in some European foreign countries, in particular, Italy, Turkey, France, Poland, Bulgaria and Ukraine was compared. It was revealed that domestic producers receive funds much less than foreign countries. Thus, in comparison to Poland, this support is only 10 percent. The main indicators of the functioning of the agri-food segment of the domestic economy have been evaluated and low wages have been identified, which is a significant problem and the reason for labour migration to other countries. The instability of the functioning of this segment has also been proved, which has manifested itself in a decrease in the GDP of agriculture, forestry and fisheries as a percentage by 2019, etc. The state of state financial support for agrarians and industrial producers over the past few years has been analysed and it has been revealed that this aid is provided chaotically, mainly based on the wishes of certain groups of deputies of the Verkhovna Rada of Ukraine. Moreover, it has been revealed that this support mechanism is formed without taking into account the real needs of producers, and large amounts of aid are provided in the form of loans. Funds for basic research, design work, and the construction of modern, innovative processing plants are also almost absent. It is drawn a conclusion that for improvement of such condition it is necessary to improve directions of the state support of the specified innovations.

Keywords: budget financing, government priority, EU, import substitution, innovation, factors

Стаття надійшла до редакції 20.01.2022 р.

Бібліографічний опис статті:

Пасічник Ю. В. Державна підтримка фінансування інноваційних програм імпортозаміщення плодовоовочевої продукції. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 1. с. 34-43.

Pasichnyk Y. (2022) State support for the financing of innovative fruit and vegetable import substitution programmes. *Innovation and Sustainability*, № 1, pp. 34-43.